

K 6. ČERVENCI.

Proč by člověk rozum nadarmo od boha vzal, když by jím bližnímu neprospíval?

Oa prvního počátku svého studia jsem si to ustanovil pravidlem, abych od dřívějšího mínění, kdykoliv lepší mínění v některé věci pojmu, rád a pokorně odstoupil.

To ale prosím, aby se mílovali vespolek, dobrým násilím tlačití nedali a pravdy každému přáli.

HUS.

*Tvůj vzácný vzor nám svítí na cestu,
a z jisker hranice, kdes dokonal
si lidstvo nové slunce utvoří,
pod jehož vlivem, teplem paprsků,
paprsků pravdy, lásky věrnosti,
se člověčenstvo celé probudí
k novému, ke šťastnému životu . . .*

Jos. J. Hálek.

*Než v zápase za velkou lidstva metu,
v tom boji pravdy proti lži a tmám,
za ušlechtilou lidskost, za osvětu,
po dráze ve svobody zlatý chrám,
tou cestou, po níž Hus šel, Amos jasný,
v níž vězně brixenského září sled,
kde v budoucnosti cíl jen kyne spasný —
v před, stále v před!*

Svatopluk Čech.

Norbert F. Čapek:

KLID V NEKLIDU.

(Předneseno čs. rozhlasem 9. dubna 1933.)

Při úvaze o klidu v dnešním neklidu nejlépe když hned začneme s uklidňováním se. Aspoň to zkusme! Zkusme na chvíli vše zapomenout, co zneklidňuje: starosti, bolesti a zklamání všeho druhu, nesplněné tužby, ztráty přátel nebo majetku, urážky, ponížení, výčitky, vzpomínky na lepší časy, vše.

Jako při hudbě oddáváme se více požitku hudby, nežli rozumování o hudbě, tak se oddejme požitku klidu, a slova této úvahy ať k tomu zní jen jako doprovod.

Těch příčin k neklidu je tolik, že bych je nestačil vyjmenovat a přece i v neklidu je možný klid. Pohled na rozvášněný dav může člověka zneklidnit, ale člověk také může s klidem hledět na rozpoutané živly. Přejde na to, jak jsme si to uvnitř v srdci vyrovnali.

Pravda, v některém okolí je těžko se uklidnit. Praha více zneklidňuje než Zlámaná Lhota, a přece se někdo dožije v Praze devadesáti let s klidnými nervy, zatím co občan ve Zlámané Lhotě se denně rozčiluje, a kdyby pro nic jiného, tedy že mu sousedova slepice klovla do plotu.

Ani za stejných okolností život neplyne stejným tempem. Jednou je náš klid jako tichý vánek ranní, a kam se podíváme, všade vítání sluníčka a vpíjení jeho svěžích paprsků. Nám se zdá, že už nikdy nic nás nerozruší a nepobouří, že každému prudkému nárazu se ubráníme. A když nejvíce si libujeme, jak všade vůkol nás i uvnitř v duši svatý mír nás ovívá — znenadání, nevíme ani odkud, a překvapí nás smršť, všechno zpřehází a zpřevrací, co jsme měli urovnáno a rozviklá, co stálo pevně.

Takový je život. V klidu aby člověk byl připraven na bouři, a v bouři aby si uchoval klid. Život není chůze po rovině. I v nejlepším případě bývá to klopýtání ku předu. Jdeme vzhůru a někdy sklouzneme kousek zpět. Prožíváme výkyvy do leva a do prava, dolů a nahoru. Jednou jásáme u vytržení, a celý svět je tak blízký a přátelský, ale jindy všechno mrazí, a kam pohlédneme, jen poušť a zklamání!

Jsou výjimky. Snad jsou takoví nadlidi, kteří se nikdy ničím nerozruší, ale jsou také jiní, kteří jen proto nebývají zneklidnění, že žijí příliš chudě a mělce.

Na malém rybníčku se nezdvihnou velké vlny, aby člověka polekaly a zneklidnily. Ale kdo viděl rozbouřené moře, kdo se octnul uprostřed oceánu, když se moře počalo zneklidňovat, a obrovská loď se začala houpat, jako by jen malou skořábkou byla; kdy ohromné vlny převalovaly se přes palubu a všechno smetly, co nebylo silně upevněno; kdo zažil jak i nejmělejší mořeplavci s úzkostí v obličejích pobíhali na palubě — ten ví, co dovede to klidné moře.

Inu je to moře, není to nějaká louže. Malý člověk nemůže zažít velké zneklidnění. On nemá tušení, co se může odehrát v duši, která je hluboká a široká jako oceán. Neříkám, že mělký člověk nemůže mít pocit velké bouře, když, tak řečeno, začne se voda vařit v jeho malém hrníčku. V něm nepatrná věc vyrůstá na světobornou událost. Aby potom podle svého svět zreformoval, začne třeba s vytloukáním oken sousedovi. Jeho bouře jsou velké jen v porovnání k jeho malosti a k jeho úzkým obzorům. Tam, kde velká duše je vzbouřena a zneklidněna, on třeba zavírá oči ku klidnému spánku.

Jako je někdo klidný pro svojí mělkost a pro nedostatek zájmů, tak jiný na stejné nízké úrovni může být samý shon a samé rozčilení. Kdyby to bylo aspoň jedno velké vzplanutí, kde člověk v jednom velkém náporu vyžije a vyplní svůj život, a mohutnou písni svou duši vyzpívá, a pak se odmlčí — ale život těchto věčně rozčilených osob bývá jen ustavičné prodírání se trním a bodlácím. Oni musí buď sami někoho píchat nebo někoho popuzují, aby je píchal a dráždil.

V lidském nitru bývá někdy hluboko ukryt kořínek hořkosti proti někomu, kdo nám ublížil. Vyrůstá z něj bylinka stálého neklidu. Je tisíckrát lepší někomu odpustit, byť i toho nezasloužil, nežli žít v ustavičném sebeotravování. Umět odpouštět a ponechat lidem, aby sami si to vyrovnali před Bohem a věčností, co jiným zlého způsobili, to jest beze sporu lepší, nežli ku křivdě, která se nám stala, přidávati dobrovolně sebeotravování.

U nás je hodně lidí rozčilených. To je vidět z počtu sebevražd. Dost je těch, co v trápení a v rozčilení hned si chtějí něco udělat. Život není žádný hadr, který by jen tak bylo možno pohodit. Je nezničitelný a ukládá člověku velkou zodpovědnost před tváří věčnosti.

Lépe je se uklidnit než utíkat z bojiště. A čím je život rušnější,

tím více potřebí velkého umění, jak uváděti sebe do klidu a předcházeti zneklidnění.

Primitivní člověk měl snad větší pružnost a přizpůsobivost. Kůže byla zvyklá na chladný či horký vzduch, žaludek na vařené i nevařené jídlo; vyspal se v jeskyni, na mechu, uprostřed nebezpečí. Se zvýšenou kulturou jeví se u člověka často zmenšená pružnost a odolnost. Člověk si zvykl na větší pohodlí a blahobyt, na počty a okuřování — a nastane-li změna — zhroutí se — je desorientován.

Velmi záleží na správném postoji k životu. Poměry nejsou takové, aby vždy každý měl, co by míti chtěl. Jsme v tomto životě spíše pionýři nežli požitkáři. Je velmi poučné pro toho, kdo je zvyklý na kulturní, spořádané poměry viděti práci, začátky a svízele pionýrů, kteří kácí pralesy, aby na jejich místě vytvořili krásné zahrady a úrodná pole. Aneb sledovati třeba jen zprávy o těch odvážných mužích, kteří se pustili do polárních krajů. Co překážek, strádání, zklamání je potkává na každém kroku! Jak málo toho, co očekávali v pokrmech, bydlení, zábavách, a jak i toho mála se nedostávalo. A přes to jsou spokojenější než mnohý zámožný zahaleč — protože mají ducha pionýrského.

Někdy se nemůžeme uklidnit jen proto, že jsme příliš nároční. V takovém případě je odřeknutí často nejlepším východiskem. Ovšem je otázkou, jak asi daleko má jíti takové odříkání. Na to možno odpovědět:

Když si neodřeknu, co mi zbývá lepšího? Aneb když za každou cenu budu se něčeho domáhati, zdali ta cena vyváží zisk, po případě neklid a tíseň s tím spojenou?

Tak mnoho na tom záleží, co člověk od života čeká. Spokojí-li se tím, co je dosažitelné, když napne všechny síly a vytrvá, a to ostatní, čeho nedosáhne, si prostě odpustí, aneb chce-li se uštvat pro věc nedosažitelnou.

Nechci žíti chudě, nevynáším odříkání, není mým heslem: čím méně dobra, tím líp — ale nechci také domáhati se těch dobrých věcí, třeba i za cenu charakteru a proti dobrému svědomí.

Málo lidí si na tolik rozumí, aby věděli, jakého uklidnění je jim nejvíce potřebí. Někdo myslí, že postačí na čas přijít na jiný vzduch a že bude zase dobře. Sotva však od moře nebo z lázní se vrátí do duševního ovzduší, kde jeho nemoc vznikla, a do sta-

rých poměrů a myšlenek, které jej rozčilovaly, zas je tam, kde před tím byl.

Ani nervy není možno utišit na několik měsíců do předu a do zásoby. Je dobře je uklidňovat co nejčastěji a zvláště tenkrát, když se blíží mraky, které věští bouři a příval rozčilení. Jestli v takovém případě vědomě uvolníme všechny svaly, jak jen nejvíce umíme, a zvláště, jestli už jsme v tom pocvičení, aby při pouhém pomyslení nastalo v celém těle blahodárné uvolnění, nejlépe jsme tím posloužili svým nervům.

A jestli člověk nad to vyvolal v mysli představu klidného jednání, klidného pohledu, klidného slova — jako by si připnul perutě, kterými vzletne nad mraky rozčilení a zůstane klidným i v neklidu.

Uvolnění a uklidnění nacházíme také v přírodě, ve vnímání utišujících barev jako je skýtá les, obloha, zapadající slunce, hvězdnaté nebe; anebo v krásné hudbě a v ladných barvách a liniích.

Nebyly to malé duše, které nacházely uklidnění upnutím mysle na osamělý strom. Tak s životem stromu na chvíli splynuly, s jeho kořeny, větvemi a lístečky, jako by do něho se vtělily a v něm sebe zapomněly a jen jeho rytmem dýchaly.

A někdo jiný posedí u potůčku, který z neznáma se přišplouchal, úskalími se prodírá a nesčetnými překážkami k cíli spěje, než jeho tóny s mořem splynou v mohutný akord. A člověk naslouchá, co si ty vlnky povídají. Tak v neklidu vnímá klid jejich životního tempa, až i sebe zapomene — aby při návratu k sobě povstal uklidněn.

Když je dítěti smutno, zaboří hlavičku do maminčina klínu a trochu si popláče. Ale co dělat, když člověk už není dítětem, když je i ochoten nějakou tu ránu zapomenout a bolest přetrpět, když mu rozčilování není ani methodou boje ani smyslem žití, když se stokrát byl uklidnil nad tím a oním, a stále nové vlny neklidu nařázejí na jeho hrud' — a když, jak to u velkých duší bývá, není to ani strach o sebe a o svůj klid, ale bolest nad malomocí jednotlivce, který by druhým chtěl pomoci, který by poměry chtěl změnit, který by chtěl, aby jeho vlast rozkvétala v míru a blahobytu a nebyla odnikud zneklidňována výbuchy zlých vášní.

Co potom dělat? Ať cokoli děláme, jistě je, že s neklidem toho neuděláme víc. Zůstává zase jen ta jedna rada: uklidnit se v ne-

klidu. Jeden velký mistr v duševědě radí: Abychom, když se octneme v úzkých a nevíme kudy kam, všeho nechali, uklidnili se a v klidu promysleli a rozebrali všechny okolnosti a možnosti a změřili všechny svoje schopnosti a síly — a když jsme všechno co nejdůkladněji a nejpodrobněji promysleli — nechali to být a dělali něco docela jiného. Mezi tím, co něco jiného konáme, zpravidla přijde nám šťastné vnuknutí o tom, co bychom měli počít ve věci, na kterou jsme zatím nemysleli.

Záhada velkých vnuknutí bývá v takovém utišení. Je možno uvést básníky, komponisty, vynálezce, kteří dost dlouho na věc mysleli, kterou chtěli vytvořit, ale pak ji nechali a zabývali se něčím jiným, nebo šli spat. A ta věc, ta tvorba pojednou vystala v jejich mysli, ať ve dne, ať v noci, ať cestou nebo na lůžku, v době, kdy o ní vědomě vůbec nepracovali.

Může se stát, že ani při největším uklidnění neobjevíme lék na rány, které bychom chtěli hojit. Co jiného pak zbývá, než ty rány s klidem ošetřovat. Člověku musí ke klidu také někdy postačit vědomí, že udělal, co mohl a ostatní ponechá těm, kteří dokáží více.

Často býváme zneklidnění protichůdným chtěním ve vlastním nitru. Nevíme co chtít, nevíme jak se rozhodnout. Člověk neví, má-li most za sebou spálit a jít dále ku předu, anebo má-li po mostu se vrátit odkud vyšel.

Buď musíme jednoho chtění se vzdát nebo obě chtění vyšší vůli zladit a dále sílu klidu množit v souzvuku s nejvyšší pravdou, láskou a spravedlností.

Nebažime po klidu lenochů a netečných spokojenců, vítáme každé zneklidnění, které burcuje k práci a podnikání, k čestným zápasům a výbojům, ke tvoření nových hodnot a lepšího světa. My hledáme jen tu zvláštní zákonitost všeho dění, která je klidem v neklidu.

Je to zákon přírody, že se všade klid s neklidem snoubí a vyrovnává. Záření v atomu a kroužení hvězd — jaká rychlost a jaký božský klid v obojím! Tak i v každém okamžiku sbíhají se paprsky všech věčností — a může to býti nejkliďnější okamžik.

Ve hvězdách i v zrnku písku — jaký ruch a jaký klid!

V klidu je síla, v klidu je krása, v klidu je vítězství.

Pěstujme klid v očích — budou krásnější. Pěstujme klid v duši — bude vítězná. Vnášejme klid do neklidu dne a budeme po-
žeňnání.

Norbert F. Čapek:

PROBLÉMY MATEŘSTVÍ.

Rumunská královna matka vyslovila se o mateřství nejkrásnějšími slovy, jaké jen žena-matka dovede říci a doporučovala ženám, aby měly hodně dětí. Moudře k tomu dodala, že jí jako královně se to snadněji řekne, než chudé ženě, která si všechno musí obstarati sama při starosti o zítřek.

V poměrech méně složitých a za starodávna nebylo mateřství problémem, ale bylo takovou samozřejmostí, jako že má člověk oči, aby jimi viděl.

Vedle problémů společenských je tu problém ženy-matky jako manželky. Postavení ženy v tomto ohledu bývá často velmi podivné. Neví, čím je, muž říká, že je jeho a že patří jen jemu, ne sobě, ne dětem, ne společnosti. Ale ona přece jen nemůže suverenity své osobnosti v sobě na tolik potlačit, aby necítila, že je tak člověkem jako muž, a že nepatří víc jemu než on jí, že patří na prvním místě sobě a potom teprve že má vztahy k těm, kteří jsou jí duševně, citově a rozumově, tělesně a společensky nejbliž.

Všechny problémy a těžkosti ženy se snadno snášejí, kde je to, co u ní nejvíce platí, čím ona žije, po čem touží a co je její největší odměnou. To je láska. Cit obětavé oddanosti. Žena žije láskou. Začíná to láskou k panence a k mamince, pak bývá nějaká láska dívčí, potom láska k muži-manželi a dále láska k dítěti a zvláště k dospívajícímu synu.

Tak se mi někdy zdá, jako by všechna láska vyrůstala z mateřství, jako by příroda byla matkou ve světě fysickém a žena matkou v lidství. Těžko bych si představil, že by na válce se mohly usnést ženy a jistě příznačné pro dnešní Německo je, že v něm hlas ženy zanikl. Žena ve svém nejvlastnějším projevu je ztělesněním tvůrčího principu života. Ona nechce bořit, ona nechce ničit. Činí tak jen v zoufalství, v pomnutí smyslů.

Nechci tím nijak upírat mužům schopnost velké lásky, ale my muži si nemůžeme zapřít, že jsme každý žil napřed v matce a s matkou, mateřským životem a mateřskou láskou.

Problém mateřství není jen problémem ženy-manželky, ale také problémem člověka bez ohledu na pohlaví. Jak často žena nepovažovala se a nebyla považována jako rovná mezi rovnými, ale jako tvor druhotný, podružný, pomocný, účelový, jako někdo, kdo

sebe ztrácel v někom a v něčem. A že to tak dlouho a tolikerém ponížování dovedla, svědčí jen dále o tom, že žije láskou a že jí postačí mnohdy jen malé místočko, jen když je to na výsluní lásky.

Problémy ženy jako ženy jsou mnohem složitější a svízelnější než problémy muže jako muže. Předně je mnoho žen, které by se rády staly ženami a matkami, ale všechny cesty k jejich nejvládnějšímu poslání a ke splnění nejvnitřnějších tužeb jsou zataraseny. Nejen tím nesmírně trpí, ale jejich postavení ve společnosti je nezaviněně ztěžováno. Nepopírám výjimky a vývoj k lepšímu, ale přece jen nikdo neupře, že žena, která se stala manželkou a paní, stává se ve společnosti účastna větších ohledů a výhod, než žena svobodná, zvláště jestli její muž zaujímá ve společnosti význačnější postavení.

Problém ženy-manželky jeví se dále v jejím poměru k muži. Bohu dík, že mizí starý svět, kdy žena byla předmětem obchodování mezi dvěma rodinami a hospodářstvími. Jsme však ještě dost daleko od vyšší kultury manželství, ve které bude přihlíženo k základním podmínkám manželského souladu. Jsou to podmínky souladu fyzického. O tom velká většina žen nemá dosud ani tušení. Tak mnohá sedmibolestná žena-matka ani neví, proč trpí a domnívá se, že její utrpení je úděl ženy, přírodou nebo Bohem přisouzený. Zatím je to nesoulad spojený s nevědomostí o věcech, bez jejichž znalostí by se žádné manželství nemělo uzavírat. Ba co víc, pro ten nesoulad a tu nevědomost, uvolňují se často a stávají se nesnesitelnými pouta, která mohla a mají trvale zůstat pouty růžovými.

Těžko říci, který nesoulad se tíže snáší, zdali tělesný nebo duševní. Je jisté, že se málo dbá obojího. A jestli se vůbec myslí na duševní soulad před svatbou, co se tím obyčejně rozumí? Byly to příjemné chvílky při povídání, laskavostech a lichotkách, které měly více základ hormonální, spojený s osobním magnetismem, nežli soulad duševního založení, úrovně, výchovy, charakteru a ideálů.

Jak mnoho je asi manželek, které dovedou být i ženou i matkou, přítelkyní muže a vychovatelkou dětí, sluníčkem své domácnosti, a také s porozuměním zasvěcenou do zájmů a práce muže, a které při tom nejsou úplně utopeny v nejužším kruhu rodinném, ale svou náplň životní osvěžují krásnými styky s životem, jak kolem proudí,

a zvláště nějakou prací nebo zodpovědností i mimo tento užší kruh?

Možná že problém mateřství je nejtěžším osobním i světovým problémem. Nemohu uvést ani nejhlavnější otázky v této souvislosti se vyskytující. Dnes celý kulturní svět a zvláště kruhy náboženské zabývají se otázkou tak zvané indikace. Jedná se o to, má-li býti zákonem dovoleno ničení klíčícího lidského života.

Ale současně kulturní lidstvo zabývá se otázkou, má-li býti dovoleno, aby se připravovalo a schvalovalo hromadné zabíjení lidských životů, které nejen vzklíčily, ale v bolestech se zrodily, s velkými obětmi byli vychovány a s úzkostmi mateřského srdce do života postaveny!

Není tedy otázkou, jestli matka, která dítě na srdci nosila a nosí, má zničit život dospělého syna — ač i to by bylo strašné, ale jedná se o to, jestli cizí lidi pro cizí zájmy mají právo vésti své bližní proti kulometům, bombám, šrapnelům a otravným plynům. Mysleli bychom, že se celý svět zbláznil, myslí-li i jen na vzdálenou možnost války, a zatím o tom jednájí lidé velmi inteligentní, ne ženy-matky, ale přece jen lidé, kteří také mají nebo měli matky.

Já rozhodně nestojím na straně těch, kteří klíčící život lidský ničí nebo chtějí ničit — ale já se ptám, jakým právem osobují si soudit matku, která se brání mateřství, ty církve, které i zbraně žehnaly, kterými se mladé životy kosily jako tráva na louce, po milionech!

Dnešní společnost má velmi malé oprávnění takové matky soudit, zvláště když se to týká jen chudých a nevědomých žen, které buď nemají peněz a známostí, aby si soukromé, drahé zákroky lékařské platily, anebo nemají vědomostí, jak přirozeně a nenásilně zabrániti tomu, co je pro jejich nevědomost stojí tolik krve a bolestí a ohrožuje jejich život.

A dále je dnešní společnost nespravedlivá, ba krutá vůči ženě-matce, zvláště svobodné nebo rozvedené, když tolik zadních dvířek ponechává hlavnímu viníku a nejzodpovědnějšímu činiteli — a zvláště těm činitelům, kteří při svém bohatství a postavení mají největší povinnosti a nejsnáze uniknou.

Společnost osvojuje si právo na lidský život, jakmile začal klíčit, až do doby, kdy musí hoch jíti na vojnu. Uvážíme-li při tom, jak úzce je dítě spojeno s životem matky, jak ono přeměňuje

její život po stránce tělesné i duševní, jaké oběti jí ukládá a jak — kdyby je všichni opustili — ona tu zůstává a neopouští své dítě, trpí a strádá pro ně, stará se a musí si často odříci, ne zábavu nebo požitek, ale věc nejn nutnější, a to všechno pro dítě — nezdá se vám, že by vzhledem ke všemu tomu měla matka, každá matka, požívat více úcty, více ochrany a podpory a více práv než ti ostatní a než je tomu dosud?

Největší zaostalostí z dob středověké temnoty a církevní zaslíbenosti vidím však v tom, že se ženě až dosud nedostává přípravy k mateřství. Nejmarkantnějším příkladem v tomto ohledu je klášterní výchova dívek, na které si do nedávna tak zvané lepší české rodiny tolik zakládaly. A proč? Ó nevědomosti všech nevědomostí! Oni si na tom proto tolik zakládali, že předpokládali, tam že se jejich dcera určitě nic nedozví o mateřství. Tam se učily francouzsky a hrát na klavír, zpívat a deklamovat, učily se etiketě a jak se dvořit staré tetě. Ale co se dozvěděly o nejvlastnějším úkolu ženy, o tom, co v životě nejposvátnější, o přípravách k slavnostnímu položení základního živého kamene ke chrámu lidského těla?

Čím více skrývání a zákazů, tím více tajemného šuškáni a získávání informací, které nejsou uvědoměním a přípravou k posvátnému úkolu mateřství, ale kalením vod a otravováním studánky života. A výchově tohoto druhu, ať už v klášteře neb u matky neb jinde vděčí tak mnohá žena za své zkažené manželství a nešťastné mateřství!

Tato výchova předpokládala, že žena nepotřebuje nic vědět o svém ženství a poslání mateřském, že se potřebuje jen vdát a s vdaním že jí přijde rozum a poznání všeho, co k šťastnému a inteligentnímu manželství a mateřství je zapotřebí. V žádném jiném oboru lidské činnosti nejedná se tak obmezeně. Nepostavíme člověka k volantu s přesvědčením, jakmile na volant sáhne, že už také se stává dobrým šoférem! Oč složitější je početí a vývoj člověka!

Jen proto nemůže lidstvo z dob barbarských se plně vymanit, jen proto je lidský život tak laciný, školství tak zanedbané, rodiny rozvrácené, jen proto se rodí tolik zločinců, jen proto se nemůžeme probít k rozumějšímu a účelnějšímu uspořádání lidské společnosti, aby všechněm bylo dobře — protože zanedbáváme kořeny života, zanedbáváme člověka v jeho nejprvnějších a nej-

významnějších chvílích, a že tolik jiných věcí ceníme víc než lidský život!

Jak je dnes život složitý, jaké úkoly a jaká zodpovědnost ukládá se dnes matce v tom dnešním víru kulturního života! Ale k úkolům mateřským přistupuje se stále ještě s nevědomostí, nahodilostí a nepřipraveností divochů! A není to zarážející, že kněží, kteří mají nejcitlivější poměr k mateřství, jménem instituce, kterou za božskou prohlašují — nejvíce brání uvědomování a inteligentní přípravě k mateřství — a potom nejvíce křičí a soudí, když se mluví o odstraňování počátků mateřské zodpovědnosti!

Maně vzpomínám slov Masarykových, který řekl: „A co stojí boje prorazit proti církvi v nazírání na rodinný život a na poměr muže a ženy. Církev přímo staví muže nad ženu, když pokládá manželství za něco nižšího než nemanželství. A tento názor o celibátu udržuje názor, že žena je něco nižšího. Prostě proto, že náboženství to je z doby barbarské, kde žena byla zotročena. Ty názory se mění tou měrou, kterou lidé mají vyšší názory náboženské.“

Ten kdo chce mít náboženství vznešenější, bude stát o to, aby poměr muže a ženy vznešeněji, mravněji se pojímal, aby se pochopilo, že ať už manželství nebo nemanželství, je docela jedno. To jsou poměry. Někdo může žít v manželství, druhý nemůže, to je dle toho, jak už muž a žena vůbec žijí.

Co se veřejného života týká, myslím, že je žena oprávněna účastnit se všeho veřejného života, hospodářství, politiky a vůbec všeho.“

Jedinými důslednými průkopníky ženských práv, ženské rovnocennosti mezi všemi náboženskými společnostmi a církvemi byli dosud unitáři. Možná že svůj názor o úplné rovnoprávnosti žen a její oprávněnosti účastnit se veškerého života má Masaryk od své ženy unitářky, se kterou byl také unitářským duchovním oddán.

Všichni, kteří vynášejí ženu-matku, měli by nejprve se zpytovat, zdali ji dosud v něčem neponižují. Jsme-li u nás první, kteří přiznávají ženě právo na všechny duchovní a náboženské funkce, budme také pionýry vyššího a kulturnějšího názoru na ženu a matku. Nechť naše úcta k ženě není v pouhých formálnostech a lichotkách, ale ve skutečném poznávání a prociťování jejího významu a jejích práv.

NÁBOŽENSTVÍ V SOVĚTSKÉM RUSKU.

Dest těžkých obžalob jsme slyšeli v této souvislosti, zvláště se strany českých církví. Je tím zajímavější slyšet také jednou druhou stranu. V těchto dnech přednášel Dr. Julius Hecker, profesor filosofie a anglické kultury na pedagogickém ústavě v Rusku. Podáváme aspoň úryvky z jeho zajímavé řeči podle „The Inquirer“ :

„Za carského režimu náboženstvím se rozuměla jen jedna věc a to pravoslavná církev, církev, která byla již tehdy zkostnatělá, když před tisíci léty byla vnucena pohanským Rusům . . . Pravoslavná církev nezaložila jedinou kulturní instituci, nevychovala jediného teologa — učence a její teologičtí profesori byli většinou prostí laikové. Nebylo prý to ani moderní, aby teolog byl učeným. Církev ovládala lid pomocí pověr a všemožně se starala o potírání vědeckých metod v každém oboru, zvláště pak v medicíně a zemědělství. Když r. 1917 se carský režim shroutil, církev si nemohla plně uvědomit, že v novém systému nemá místa. Neměla nic, politicky ani mravně, čím by mohla přispěti novému režimu. Když pak bylo poukázáno na prázdnotu církve, musela se tato shroutiti. Lidé opouštěli církev v masách . . . Když bylo sedlákům ukázáno, jaké divy činí umělá hnojiva, co dovede traktor, viděli na vlastní oči, že tyto věci jsou účinnější než svćená voda a zaříkávání, které nabízela církev . . . Příslušníci církve protestantské byli vystaveni neustálému pronásledování. Byli vypovídati společně s politickými provinilci na Sibiř. Na počátku revoluce se zdálo, že mezi protestanty je pochopení pro komunism a proto i Lenin doufal v jejich pomoc. Později však se ukázalo, že mnozí protestanté, když se domohli majetku, organisovali sabotáž proti komunismu. Když pak se stali nebezpečnými novému systému, museli býti potlačeni, stejně jako ostatní . . .“

„Za vlády sovětů,“ dokazoval prof. Hecker, „morálka se všeobecně zlepšila. V carském Rusku církev naprosto odlučovala morálku od náboženství. I ti, kteří rozšiřovali hnutí abstinentní, byli z církve pravoslavné vyobcováni . . .“

Dnešní Rusko není země, kde by snaha po duchovním životě byla napořád potlačována. — Naopak bylo organisováno hnutí zvané „Duchovní kultura“, ke kterému se hlásí velký počet opravdových lidí, kteří touží po nové ideologii života. Jen čtyři procenta komunistické mládeže je organisováno v protináboženském

hnutí, většina však se jich hlásí k hnutí duchovnímu, jehož etika je vyjádřena třemi slovy: poslušnost, dobrovolná chudoba a čistota.

Touto etikou řídí se i strana komunistická. Kdo nechce podle ní žít, je ze strany vyloučen. Každý stoupenec musí se zříci myšlenky bohatství a moci, která za peníze byla dosahována. Ideálem se stala společnost bez kastovníkého rozdělení, společenský řád, ve kterém by nebylo bídy, všesvětové bratrství pracujících, pro který je nutno pracovat a třeba i trpět.“

OŘEME V PLZNI NOVOU BRÁZDU . . .

Když jsme se ženou odjížděli na podzim loňského roku do Plzně, abychom tu v unitářském duchu orali brázdu na poli duchovním, jeli jsme s vírou, že se nám podaří získat důvěru těch, kdož cítí potřebu nového vyjádření svých duchovních tužeb. Získali jsme tu nejen dost uší ochotných slyšet naše poselství, ale i dost srdcí, která zahořela nadšením pro naši práci. Naše snaha, spojovat lidi dobré vůle přes hranice náboženských, stavovských, politických a jiných rozdílností, nalezla ohlasu ve všech vrstvách plzeňského občanstva. Na 400 i více posluchačů naplňuje pravidelně každých čtrnáct dní naše shromáždění, která jsou obdobná s úterními shromážděními v Praze. Při zpěvu písní Svobodného bratrství vytváří se tu stejný duch, který je charakteristickým znakem všech našich shromáždění. Jako v Praze i zde konáme každou neděli dopoledne v stejnou dobu a se stejným pořadem shromáždění nedělní v Konejlově škole, kde jsme najali velikou školní místnost, kterou používáme jednak pro schůzky mládeže, pro Nedělní školu a během týdne jako sekretariát. Velikou radostí je nám Nedělní škola. Máme přes 50 přihlášených dětí, z nichž dobré dvě třetiny chodí pravidelně každou neděli. Dvě z nich mají půl druhé hodiny daleko. »To bychom neměly neděli, kdybychom nemohly do školy«, říkávají. Není jediné dětské písně v našem zpěvníčku, kterou by neznaly. Ba, naše písně se už zpívají na dvou plzeňských školách. Nejsilnější a nejčilejší pracovní skupinu tvoří Mladá generace. Každý pátek se jich sejde k společnému sebevzdělávání, práci a diskusím 40 až 50. Nedávno jsme ukončili řečnický seminář, z něhož vyšla řada nadšených mladých lidí, kteří se připravují k samostatným přednáškám. Mnozí z nich už si odbyli svůj debut. Mladá Generace má největší zásluhu o propagaci našich přednášek. Jednotliví členové rozdávají v týdnu letáčky u divadel, u přednáškových sálů a při jiných příležitostech. Občas si uspořádají pěkný večírek, z jehož výtěžku kryjí si své výlohy. O vánočních prázdninách svým nákladem a vlastníma rukama pořídili lakový nátěr podlahy v našem sekretariátě. Jen pomocí dobrovolníků, hlavně z jejich řad, mohli jsme vykonávat čilou agendu našeho sekretariátu. Má-li zdejší Mladá Generace opravdu služebného ducha, má jej právě tak jiná pracovní skupina, našich unitářských žen. Pravidelně zvou si ke svým schůzkám některou odbornici, aby jim přednášela o různých otázkách, které budí jejich speciální zájem. Sestra Čapková sama velmi ochotně a jistě ráda několikrát už jim přednášela. Každá skupina je samostatná a soběstačná a veškeré své výlohy hradí si sama. Také celou práci zde snažíme se postavit na dobrou hospodářskou bási, abychom si časem nejen stačili, ale mohli překvapit nějakým příspěvkem i našeho milého pokladníka br. Fasseho, který minulý měsíc spolu s br. Čapkem a Hejlem a ses. Čapkovou ztrávili s námi pěknou chvilku v kruhu dětí naší Nedělní

školy a byli přítomni i našemu shromáždění. Přednášky br. Čapka, který přijíždívá mezi nás každý druhý měsíc, staly se mnohým z nás opravdovým svátkem. Veliký sál Městské besedy nestačí často pojmut návštěvníky. Vzácnou byla nám i přednáška univ. prof. dr. Emila Svobody, který přijal naše pozvání a mluvil na jednom z našich pravidelných shromáždění před neobyčejně četným posluchačstvem. Z jiných akcí vzpomínám i na naši kolportážní činnost, při níž jsme rozšířili již za několik set Kč publikací našeho nakladatelství Unitarie. Naše přednáškové období ukončili jsme květinovou nedělí 28. května, která se stala nedělí, na níž se bude zde dlouho vzpomínat. Tím jsme ovšem neukončili svou práci. Nyní nás zaměstnávají dvě důležité akce. Připravujeme k provozu vegetářskou jídelnu podle vzoru naší jídelny v Karlově ulici. Máme už od nového roku pronajaty krásné místnosti v centru Plzně v přízemí domu, kde máme také svůj sekretariát. Doufáme, že se nám podaří překonat překážky, které nám staví v cestu společenstvo hostinských a že dáme Plzni první vegetářskou jídelnu, kde se nebude čepovat plzeňské, kde vůbec nebudou podávány alkoholické nápoje a kde nikdo při jídle nebude obtěžován kouřem. Zatím otevřeme kuchářskou školu. Z příprav, které jsou v plném proudu vidíme, jak mnoho se dá dělat, když jsou lidé obětaví. Naši členové snaží se pomáhati dobré věci, každý podle svých sil.

Druhým podnikem bude *letní tábor* u Holoubkova blízko Rokycan na trati ku Praze, který bude rekreačním táborem nejen pro naše členy a příznivce v Plzni, ale který, doufáme, bude dostaveničkem bratří a sester Svobodného bratrství z celé republiky. Zveme ty, kdož by chtěli s námi strávit část nebo celou svou dovolenou, aby se přihlásili. Bližší informace podá náš sekretariát v Plzni, Kramářovy sady 16. Denní pense Kč 13.—. Ubytování bude ve stanech s dřevěnými podsadami. Těšíme se, že i tento podnik se nám podaří jako dosud vše, co jsme si předsevzali. Dnes, kdy vzpomínáme na své těžké začátky, ani si už neuvědomujeme, co všechno máme za sebou. Upíráme své zraky na to, co je před námi. A to je veliká organizační, propagační, upevňovací a hlavně duchovní práce, apoštolská práce, ve které musíme pokračovat, abychom šli od svých dobrých začátků k dobrému pokračování. Dva poznatky chtěl bych ještě zdůraznit ku konci své zprávy, která jistě bude čtenáře »Cest a cílů« zajímat. Především to štěstí, které si člověk ve své situaci dost nedovede ocenit, když totiž má ženu, která ho zdvojnásobuje. Sestra Žižková je nejen dobrou vůdkyní ve skupině žen, ale i dobrou učitelkou v Nedělní škole, výmluvným kaza-telelem za pultem při našich shromážděních a právě tak dobrou instruktorkou našeho kursu vaření a duší všech podniků, které konáme. Je jistou předností, že ženy ve Svobodném bratrství postaveny na kterýkoli pracovní úsek, dovedou se dobře zhostit svých úkolů. Druhým poznatkem je zkušenost ze spolupráce s lidmi. Tam, kde práce zapaluje srdce, kde jednotlivec dovede splynout s celkem a pracovat pro celek, je možno konat divy. Věřím, že všude po celé republice dalo by se pracovat v našem duchu. Máme poselství pro dnešek a dnešek potřebuje to poselství slyšet. Je to poselství bratrské lásky a oddané služby člověku ve jménu Nejvyššího. *Václav Žižka.*

CO NOVÉHO VE SVOBODNÉM BRATRSTVÍ?

V měsíci květnu zavítal do našeho středu opět prof. Dr. L. J. van Holk, profesor na universitě v Leidenu a zároveň sekretář mezinárodního sdružení pokrokových náboženských společností, ke kterému také my patříme. Dr. van Holk vrátil se právě z Rumunska, kam byl pozván vládou, aby tam přednášel na universitě v Bukurešti.

Protože také církev československá patří k tomuto mezinárodnímu sdružení, uspořádali jsme společně shromáždění v síni Charlotty Masarykové a Dr. van Holk pozdravil obě skupiny. Přinesl nám pozdravy od bratří a sester z Holandska, Sedmihradsko, Anglie, Ameriky, Dánska, Švédska a ostatních, kteří tvoří skupinu 25 milionů unitářsky smýšlejících lidí. Nato promluvil na téma: Problémy svobodného náboženství, ve kteréžto přednášce se dotkl otázek, které zůstávaly nevyřešeny orthodoxními církvemi, které však se dotýkají úzce jak života soukromého tak i veřejného. Zdůrazňoval jaký úkol před sebou mají pokrokové náboženské společnosti, na nichž spočívá řešení těchto otázek. S dr. van Holkem přijel také pan F. E. van Leewen, zástupce mezinárodního hnutí mládeže, který seznámil zástupce naší mladé generace a zástupce mládeže církve československé, s programem tohoto hnutí.

PRVNÍ KVĚTINOVÁ SLAVNOST NA KLDNĚ.

Kdybych napsala: »Podařila se nám«, bylo by řečeno příliš málo. Naše květinová slavnost byla prostě skvělá! Dojmy, které si přítomní odnesli zůstanou ještě dlouho světlým paprskem — který bude osvětlovat a prohřívát lopotu všedních dnů.

Naše květinová slavnost dokázala, že i v chudém prostředí dá se vytvořit nádherná atmosféra souzvuku a harmonie — a ta právě na přítomné tak blahodárně působila. Každé slovo pronesené bratrem Čapkem vnímal nejen sluch a rozum — ale sytla se jím především duše — a v jasně zářícím oku vracela štědře svůj požitek a dobrou pohodu, také co tu bylo hvězd, sluníček a paprsků nejrůznějších délek a vibrací — a všechny dohromady svítily — svítily a hřály . . .

Nejvíce tohoto vzácného tepla odnesli si jistě bratři a sestry, kteří se o slavnost nejvíce přičinili, jakož i sestra Vorlová, od které vyšel první podnět k pořádání slavnosti. Ses. Jaroměřská poděkovala vřele procítěnými slovy a upřímně, při společném obědě, jménem všech Dr. Čapkovi za krásné přednášky, jimiž na Kladně své posluchače povznášel.

K plnému zdaru slavnosti přispěl také velmi p. učitel Hofman a jeho skvělý mužský sbor, jakož i p. Jedlička se svým prvotřídním kvartetem.

O krásný dojem se také nemálo přičinily dvě roztomilé dívky, Benuška Jaroměřská a Jiřinka Balounová, samy jako dvě poupátka nesly velký koš poupat i rozvitéch květů — symbol bratrství.

Ostatní bratři a sestry, zejména bratr Nevšimal, postarali se o to, aby každý přivedl nějakého hosta, i tím byl vykonán velký kus práce, neboť všichni hosté odcházeli nejvýš uspokojeni a odnášeli si jen ty nejkrásnější dojmy.

V souhrnu můžeme směle říci, že naše první květinová neděle na Kladně byla nejkrásnějším a nejzdařilejším podnikem — a proto srdečný dík všem, kteří se o její uskutečnění přičinili.

E. H.

POTŘEBUJETE GENERÁLKU?

Jednou ze specialit rekreačního centra Makrobionu je »generálka«. Jako motor u auta, když ujel jistý počet kilometrů potřebuje generálku, aby mohl dále konati službu »jako nový«, tak i člověk. Vypětí dnešního života je nebezpečné lidskému organismu a způsobuje různé choroby a předčasné stárnutí, jest-li včas tomu nepředejeme.

Makrobionská generálka je takovým obnovením zdraví a svěžesti. Některé neduhy a choroby, které vzdorovaly všem jiným zákrokům, po Makrobionské generálce mizí

jako snůh na slunci. Dosavadní výsledky mluví za celé knihy. Generálka zabere přibližně čtyři týdny a možno se jí podrobiti bez přerušení povolání. Tato regenerační kura je velmi výhodná pro toho, kdo nemůže odjeti do lázní. Rovněž trvalé vyléčení žlaté žíly (haemorrhoidů) bez operace v několika dnech uvítá jistě mnoho lidí, jimž tento neduh přináší velké utrpení. — Veškeré bližší informace podá správa Makrobionu, Praha I., Karlova 8., nová budova, IV. patro, zdviž. Tel. č. 201-21.

LITERATURA.

Blahobyť ve věku strojů. Napsal vynikající americký národohospodář i úspěšný praktický ekonom Edward A. Filene. S plným vědomím nynější hospodářské krise, o níž se myslí, že jednou z jejích příčin je též racionalisace, autor hájí moderní racionalizační úsilí a na praktických příkladech ukazuje plodné její působení pro všeobecné hospodářství. Z obsahu: Úspěšný způsob života - Kupní síla - Úvěr - Nezaměstnanost - Druhá průmyslová revoluce - Rodina - Politika - Socialismus a komunismus - Cla - Vzdělání - Mechanisace - Touha po zisku - Reklama - Zdraví - Bydlení atd. Vydalo nakladatelství ORBIS (Praha XII.) Cena 20 Kč.

Nové selství (Základy ruralismu). Ing. Ant. Paleček. Nakladatelství ORBIS, Praha XII. Nejde pouze o řešení hospodářského problému venkova, ale též o záměrnou sociální politiku venkova a o kulturní aktivisaci venkovských mas. Těmito problémy se obírá prvá theoretická část této studie, v níž je podáván obraz selství feudálního a jeho vývoj v období průmyslové civilisace. Část druhá je povahy praktické a představuje pokus o vytyčení cíle, zásah funkce a programu rurální politiky. Cena 10 Kč, váz. 20 Kč.

Všimněte si letáčku přiloženého do tohoto čísla všem pražským odběratelům. Je to letáček fy MILY, malířství pokojů.

ZÁLOŽNA »UNITARIA«,

zapsané společenstvo s ručením obmezeným v Praze I.

zve své členy na

MIMOŘÁDNOU VALNOU HROMADU,

jež se bude konati v úterý dne 27. června 1933 o 19. a půl hod. v místnostech záložny v Praze I., Karlova ul. 8 s tímto pořadem:

1. Čtení zápisu o I. výroční řádné valné hromadě, konané dne 23. dubna 1933.
2. Zpráva o revisi ústavu, vykonané Jednotou záložen.
3. Schválení účetní uzávěrky za rok 1932.
4. Volba tří náhradníků a) představenstva, b) dozorcí rady.
5. Volné návrhy.

Nesejde-li se k této valné hromadě potřebný počet členů, koná se valná hromada s týmž programem o hodinu později na témže místě, bez ohledu na počet přítomných a zastoupených členů.

PŘEDSTAVENSTVO ZÁLOŽNY.

Nákladem Svobodného bratrství. — Tiskem vlastního závodu.